

تاریخ: ۱۳۹۵/۶/۶

شماره: ۱۲/۹۳۵۱

بسمه تعالی

گواهی می شود مقاله با عنوان:

کتاب شناسی عربی مفردات و مباحث لغوی قرآن

ارسال شده توسط:

سید مجید نبوی (مسئول)، زهرا ابراهیمی محمدیه

مرضیه رئیسی

پس از بررسی کمیته علمی و داوران دومین کنگره بین المللی علوم قرآن و حدیث مورخ ۶ شهریورماه ۱۳۹۵ ضمن پذیرش نهایی جهت چاپ در مجموعه مقالات کنگره و ارائه پوستر پذیرفته شده است.

دکتر مهدی فریسی
دبیر علمی کنگره

کتاب‌شناسی عربی مفردات و مباحث لغوی قرآن

سیدمجید نبوی

دانشجوی دکتری

زهرا ابراهیمی محمدیه

دانشجوی دکتری

مرضیه رئیسی

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه تهران

چکیده

در دهه‌های اخیر اهمیت کتاب‌شناسی نسل جدید کتب منتشر شده روز به روز محسوس‌تر می‌شود که نتیجه حاصله در مقاله‌ها با درجه‌های عالی به چاپ رسیده است و از روی دیگر ورود به عرصه مفردات و مباحث لغوی قرآن بدون شناخت کتب منتشره در این حوزه امکان پذیر نیست که یکی از راهکارهای دریافت اطلاعات صحیح در این حوزه شناخت منابع و بررسی نگاه دیداری نویسندگان در این کتاب‌ها است و نگاه اجمالی به کتب منتشره در این حوزه هدف مورد تحقیق نویسندگان این مقاله میباشد با بررسی منابع اصلی و سرشاخه‌های کتاب‌شناسی، می‌توان کتب عربی بسیاری را در حوزه مفردات و مباحث لغوی قرآن یافت و در اختیار محققان قرار داد، آنچه مورد سوال محققان است تعداد کتب منتشره در این حوزه است که با توجه به تحقیقات در دهه اخیر بیش از ۱۹۰ کتاب در حوزه‌های گوناگون مفردات و مباحث لغوی قرآن به زبان عربی منتشر شده است، هدف از نگارش این مقاله آشنایی محققان با منابع عربی پیرامون مفردات و مباحث لغوی قرآن می‌باشد نتیجه این شناخت نیز پرهیز از انجام تحقیق‌های تکراری و موازی می‌باشد همچنین سبب غنی‌تر شدن نگارش‌های آینده می‌شود.

واژگان کلیدی: کتاب‌شناسی، مفردات قرآن، مباحث لغوی قرآن، واژه پژوهی.

۱- مقدمه

لازمه انجام تحقیق‌های پرمحتوا شناخت منابع پیرامون آن تحقیق است. هر پژوهشی که بدون شناخت منابع لازم و کافی آغاز شود تحقیق دقیق و متقنی نخواهد بود همچنین خالی از اشتباه و خطا نخواهد شد لذا باید در موضوعات مختلف علمی تحقیقاتی با عنوان کتاب‌شناسی و منبع‌شناسی نگاشته شود تا پژوهشگران برای تحقیقات خود از سهولت بیشتری برای شناخت منابع برخوردار باشند و در شناخت منابع در تنگنا قرار نگیرند این کار تحقیقات را دقیق‌تر و صحیح‌تر کرده، محقق را با نظریات مختلف آشنا می‌کند همچنین با مقایسه نظریات، خطاهای برخی از نگارش‌ها مشخص می‌شود.

اما درباره مفردات باید گفت که مفردات دانشی است که درباره واژه‌های قرآنی از نظر ریشه، اشتقاق لغوی و دلالت بر معنای مطلوب، مناسبات، نحوه تلفظ و نوع کاربرد آن در قرآن بحث و گفتگو می‌کند. در حوزه مفردات کتابهای بسیاری نوشته شده است برخی کتاب‌ها لغتنامه وار هستند، برخی یک کلمه یا چند کلمه را بررسی می‌کنند و برخی تنها به لغت قرآنی می‌پردازند.

اما مباحث لغوی دیگری هم در قرآن وجود دارد که در فهم و استنباط معانی اثر به سزایی دارد هدف این نگارش معرفی مفردات و مباحث لغوی به زبان عربی بود است که در این قسمت به معرفی آنها پرداخته می‌شود.

۲- معرفی منابع

در این بخش به معرفی کتاب‌های عربی پرداخته می‌شود.

۱. الاتباع و المتبوعون و فی القرآن: صلاح عبدالفتاح الخالدي، عمان : دارالمنار للنشر و التوزيع ، ۱۹۹۶م. = ۱۴۱۷ق. = ۱۳۷۵، ۲۱۵ ص.
۲. اتحاف الامجاد فی ما یصح به الاستشهاد: محمودشکری الاکوسی، تحقیق عندنان عبدالرحمن الدوری، بغداد: مطبعه الارشاد، ۱۴۰۲ق. = ۱۳۶۰، ۱۲۶ ص.
۳. الاتقان فی علوم القرآن: للحافظ جلال الدین عبدالرحمن السيوطی؛ تحقیق محمدابوالفضل ابراهیم، قم: زاهدی: شریف الرضی، ۱۴۱۱ق. = ۱۳۶۹، ۴ ج و تحت اشراف عبدالمنعم ابراهیم، مکه : مكتبة نزار مصطفى الباز، م ۱۹۹۸. = ق ۱۴۱۸ = ۱۳۷۷، ۴ ج.
۴. الاتیان والمجى فقه دلا لتهمها و استعمالهما فی القرآن الکریم: محمود موسى حمدان، قاهره : مكتبة وهبة، ۱۹۹۸م = ۱۴۱۸ق = ۱۳۷۷، ۱۵۳ ص.
۵. اثر الدلاله النحويه واللغويه فی استنباط الاحکام من آیات القرآن التشريعيه: عبدالقادر عبدالرحمن السعدی، عمان : دارعمار ، ۱۴۲۱ق = ۲۰۰۱م = ۱۳۸۰، ۳۵۶ ص .
۶. اثر القرآن الکریم فی اللغة العربیة: محمد عبدالواحد حجازی، اسکندریه : دارالوفاء لندیا الطباعة والنشر، ۱۹۹۸م = ۱۳۷۷، ۱۵۵ ص .
۷. اثر القرآن الکریم فی الشعرالاندلسی منذالفتح الی سقوطالخلافة ۹۲ - ۴۲۲هـ: محمدشهاب العانی، بغداد: دارالشؤون الثقافیة العامه (آفاق عربیه)، ۲۰۰۲م = ۱۳۸۱، ۲۹۰ ص.
۸. الادوت النحويه فی كتب التفسیر: محموداحمد الصغبر، دمشق: دارالفکر، بیروت دارالفکر المعاصر، ۱۴۲۲ق. = ۲۰۰۱م. = ۱۳۸۰، ۹۶۸ ص.
۹. اسباب اختلاف حروف المعانی فی المتشابه اللفظی من القرآن، تحقیق قاسم فائز، تهران: مفاز، ۱۳۹۲، ۹۰ ص.
۱۰. اسرار البلاغة: عبدالقادر الجرجانی؛ شرح و تعليق و تحقیق محمد عبدالمنعم خفاجی، عبدالعزيز شرف، بیروت : دارالجيل ، م ۱۹۹۱. = ق ۱۴۱۱. = ۱۳۷۰، ۳۷۶ ص .
۱۱. اسرار البلاغه فی علم البیان: عبدالقاهر الجرجانی؛ محمدرشیدرضا، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۰۴ق. = ۱۳۶۲، ۳۶۸ ص.
۱۲. اشارات الاعجاز فی فطان الایجاز: بديع الزمان سعيد النورسی؛ تحقیق احسان قاسم الصالحی، بغداد : دارالانبار ، ۱۴۰۹ق. = م ۱۹۸۹. = ۱۳۶۸، ۳۲۴ ص.
۱۳. اصلاح الوجوه والنظائر فی القرآن: الحسین بن محمد الدامغانی؛ حققه و رتبه و اكمله و اصلحه عبدالعزيز سيد الاهل، بیروت: دارالعلم للملایین، ۱۹۷۰م. = ۱۳۴۹، ۵۱۲ ص.
۱۴. اصول البیان العربی فی ضوء القرآن الکریم: محمد حسین علی الصغیر، بیروت: دار المورخ العربی، ۱۹۹۹م = ۱۴۲۰ق = ۱۳۷۸، ۲۴۰ ص .
۱۵. الإفصاح، موسی، حسین یوسف، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، چاپ چهارم.
۱۶. اقباس الرحمن فی ادله نفی العجمه عن القرآن: خالد رشید جمیلی، بغداد : دارالشؤون الثقافیة العامه (آفاق عربیه)، ۲۰۰۲ م. = ۱۳۸۱، ۴۱۷ ص.

۱۷. الاشتراك اللفظی فی القرآن الکریم بین النظریة و التطبيق، محمد نورالدین المنجد، بیروت: دارالفکر المعاصر؛ دمشق: دارالفکر، م ۱۹۹۸. = ۱۳۷۷، ۲۸۸ ص.
۱۸. الاعجاز القرآنی و اثره علی مقاصد التنزیل الحکیم: رجاء بنت محمد عوده، ریاض: مکتبه العبیکان، ۱۴۲۷ق. = ۲۰۰۶م. = ۱۳۸۵، ۹۶ ص.
۱۹. البلاغه عند المفسرین حتی نهایه القرن الرابع الهجری: رابع دوب، قاهره: دارالفجر للنشر والتوزیع، ۱۹۹۹م = ۱۳۷۸، ۵۶۸ ص.
۲۰. التحقیق فی کلمات القرآن الکریم: یبحث عن الاصل الواحد فی کل کلمة، و تطوره، و تطبیقه علی مختلف موارد الاستعمال فی کلماته تعالی: حسن المصطفوی، تهران: مرکز نشر آثار العلامة المصطفوی، ۱۳۸۵، ۱۴ ج و بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۳۰ ق. = ۲۰۰۹ م. = ۱۳۸۸، ۱۴ ج، این کتاب در سالهای مختلف و در انتشارات مختلف چاپ شده است.
۲۱. التیسیه العجیب فی تفسیر الغریب: ناصر الدین ابی العباس احمد بن محمد المالکی الاسکندرانی المعروف بابن المنیر؛ تحقیق سلیمان ملا ابراهیم اوغلو، بیروت: دارالغرب الاسلامی، ۱۹۹۴ م. = ۱۳۷۳.
۲۲. الدلیل المفهرس لالفاظ القرآن الکریم: حسین محمد فهمی الشافعی، قاهره: دارالسلام، م ۱۹۹۸. = ۱۴۱۸ ق. = ۱۳۷۷، ۹۹۷ ص.
۲۳. الفروق اللغویة و اثرها فی تفسیر القرآن الکریم: محمد بن عبدالرحمن بن صالح الشایع، ریاض: مکتبه العبیکان، ۱۴۱۴ ق. = ۱۹۹۳ م. = ۱۳۷۲، ۳۸۵ ص.
۲۴. المترادفات فی القرآن المجید، محمد محمود غالی، مصر، ۱۹۹۷ م. = ۱۳۷۶: دارالنشر للجامعات، ۲۴۵ ص.
۲۵. المعجم فی فقه لغة القرآن و سر بلاغته: تالیف و تحقیق قسم القرآن بمجمع البحوث الاسلامیه؛ بارشاد و اشراف محمد واعظ زاده الخراسانی، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۴۲۹ ق. = ۱۳۸۷.
۲۶. المفردات فی غریب القرآن: ابی القاسم الحسین بن محمد المعروف بالراغب الاصفهانی؛ ضبط هیثم طعیمی، تهران: موسسه الصادق الطباعة والنشر، ۱۳۸۷، ۵۸۲ ص. این کتاب در سالهای مختلف توسط انتشارات مختلف به چاپ رسیده است.
۲۷. آیات رحمانیه استلهام الحکمة فی شرح آیات الرحمة: انمار لطیف نصیف جاسم، بغداد: وزارة الثقافة و الاسلام، دارالشؤون الثقافیة الغامه، ۱۹۹۵ م. = ۱۳۷۴، ۳ ج.
۲۸. الایجاز فی آیات الاعجاز: محمد ابی الیسر عابدين؛ تحقیق محمد کریم راجح، دمشق: دارالبشائر، ۱۹۹۹ م. = ۱۴۱۹ ق. = ۱۳۷۸، ۲۳۷ ص.
۲۹. الایجاز والبیان فی علوم القرآن، محمد الصادق قمحاوی، قاهره: مکتبه الشروق الدولیه، ۱۴۲۴ ق. = ۲۰۰۳ م. = ۱۳۸۲، ۹۳ ص.
۳۰. بصائر ذوی التمییز فی لطائف الکتاب العزیز: مجدالدین محمد بن یعقوب الفیروآبادی؛ تحقیق محمد علی النجار، بیروت: المکتبه العلمیه، ۱۴ ق.
۳۱. البطولة فی القرآن الکریم: محمد عبدالواحد حجازی، اسکندریه: دارالوفاآ لندیا، ۱۴۲۰ ق. = ۱۹۹۹ م = ۱۳۷۸، ۷۹ ص.
۳۲. البکریات فی توجیه مفردات الایات: محمد ولیم البکری، بیروت: دارالبشیر: موسسه الرساله، ۱۴۲۱ ق. = ۲۰۰۰ م. = ۱۳۷۹، ۱۴۴ ص.
۳۳. البلاغه عند المفسرین حتی نهایه القرن الرابع الهجری: رابع دوب، قاهره: دارالفجر للنشر والتوزیع، ۱۹۹۹ م = ۱۳۷۸، 568 ص.

۳۴. بلاغہ الکلمہ فی التعبير القرآنی: فاضل صالح السامرائی، بغداد: اراشون الثقافیه العامہ (عراق)، ۲۰۰۰م. = ۱۳۷۹، ۱۱۴ ص.
۳۵. بلاغہ المیزان: ولی الہ جعفری فشارکی، اصفهان: حدیث راه عشق، ۱۳۹۱، ۲۲۸ ص.
۳۶. بواکیر التفسیر القرآنی عند الخلیل بن احمد الفراهیدی: ہادی عطیہ مطر الہلالی، بغداد: جامعہ بغداد، ۱۹۹۱م. = ۱۴۱۱ق. = ۱۳۷۰، ۴۴۸ ص.
۳۷. بہجۃ الاریب فی بیان ما فی کتاب اللہ العزیز من الغریب: علی بن عثمان الترمکانی؛ تحقیق علی حسین البواب، قاہرہ: مکتبۃ الثقافۃ الدینیۃ، م ۲۰۰۰. = ق ۱۴۲۰ = ۱۳۷۹، ص ۲۸۰.
۳۸. بہجۃ الاریب فی بیان مافی کتاب اللہ العزیز من الغریب: علاء الدین علی بن عثمان بن ابراہیم الماردینی المعروف بابن الترمکانی؛ تحقیق خالد محمد خمیس؛ اشرف و مراجعہ احمد عبدالمجید ہریدی، قاہرہ: وزارت الاوقاف المجلس الاعلی للشون الاسلامیہ مرکز السیرہ و السنہ، ۲۰۰۲م. = ۱۴۲۲ق. = ۱۳۸۰.
۳۹. بہجۃ الاریب فی بیان ما فی کتاب اللہ العزیز من الغریب: علی بن عثمان الترمکانی؛ تحقیق علی حسین البواب، اردن: مکتبہ المنار، ۱۹۹۰م. = ۱۴۱۰ق. = ۱۳۷۱، ۲۸۰ ص.
۴۰. بیان الفرق بین الصدر والقلب والفواد واللہ: للحافظ ابی عبداللہ محمد بن علی الحکیم الترمذی؛ تحقیق و تعلیق احمد عبدالرحیم السایح، قاہرہ: مرکز الكتاب للنشر، م ۱۹۹۸. = ۱۳۷۷، ۱۱۱ ص.
۴۱. البیان القرآن عند الجاحظ: ہاشم محمد ہاشم، قاہرہ: جامعۃ الازہر، م ۱۹. = ق ۱۴، ۱۹۱ ص.
۴۲. البیان القرآنی: محمد رجب البيومي، قاہرہ: الدار المصریۃ اللبنانیۃ، ۲۰۰۱م = ۱۴۲۱ق، ۱۳۸۰، ۳۷۱ ص.
۴۳. البیان فی روائع القرآن: دراسۃ لغویہ و اسلوبیۃ للنص القرآنی: تمام حسان، قاہرہ: عالم الكتب، ۲۰۰۰م. = ۱۴۲۰ق.، ۱۳۷۹.
۴۴. البیان فی زاد المقرئین اثناء تلاوہ الكتاب المبین: جمعہ و رتبہ ابو عبدالرحمن جمال بن ابراہیم القرش؛ تفریظ اصحاب الفضیلہ عبدالعزیز بن عبدالحفیظ (و دیگران)، [ریاض]: دار ابن الجوزی، ۱۴۲۱ق = ۱۳۷۹، ۷ ج.
۴۵. البیان فی ضوء اسالیب القرآن: عبدالفتاح لاشین، قاہرہ: دارالفکر العربی، م ۲۰۰۰. = ق ۱۴۲۰ = ۱۳۷۹، [۲۹۶] ص.
۴۶. بین المکنیۃ والتبعیۃ والمجاز العقلي عرض و تحلیل و موازنۃ: بسیونی عبدالفتاح فیود، قاہرہ: مطبوعۃ الحسین الاسلامیۃ، م ۱۹۹۳. = ق ۱۴۱۳ = ۱۳۷۲، ۱۶۸ ص.
۴۷. تاج العروس، مرتضی زبیدی، محمد بن محمد، دارالفکر، بیروت، چاپ اول.
۴۸. تاویل مشکل القرآن: لابن قتیبہ؛ اعداد و دراسہ عمر محمد سعید عبدالعزیز؛ اشرف و مراجعہ عبدالصبور شاہین، قاہرہ: مرکز الازہر، ۱۴۱۰ق. = ۱۹۸۹م. = ۱۳۶۸، ۲۵۶ ص.
۴۹. تاویل مشکل القرآن: [ابی محمد عبداللہ بن مسلم بن قتیبہ]؛ شرحہ و نشرہ احمد صقر، قاہرہ: مکتبہ دارالتراث، ۱۳۹۳ق. = ۱۹۷۳م. = ۱۳۵۲، ۳۲۰ ص.
۵۰. التبیان فی علم البیان المطلع علی اعجاز القرآن: عبدالواحد ابن الزملکانی؛ تحقیق احمد مطلوب، خدیجہ الحدیثی، بغداد: مطبوعۃ المعانی، ۱۹۶۴م. = ۱۳۸۳ق. = ۱۳۴۱، ۲۵۶ ص.
۵۱. تحفہ الاریب بما فی القرآن من الغریب: (معجم فی غریب القرآن الکریم): اثیرالدین ابی حیان الاندلسی؛ تحقیق احمد مطلوب، خدیجہ الحدیثی، بیروت: مکتبہ لبنان ناشرون، ۲۰۰۱م. = ۱۳۸۰، ۱۸۹ ص.
۵۲. تدریبات نحویہ و لغویہ فی ظلال النصوص القرآنیہ و الادبیہ: عبدالعال سالم مکرم، بیروت: موسسہ الرسالہ، ۱۴۱۲ق. = ۱۹۹۲م. = ۱۳۷۱، ۸۸۰ ص.

۵۳. تراث الشیعه القرآنی؛ اعداد و اشرف: محمدعلی مهدوی راد ، فتح الله نجارزادگان، علی الفاضلی، قم: مکتبه التفسیر و علوم القرآن المختصه، ۱۴۲۶ق.= ۱۳۸۴.
۵۴. تراجم الاعاجم: فرهنگ کهن واژه‌های قرآنی با ترجمه فارسی در سده ۶ هجری: تالیف ابوالمعالی احمد بن محمد الغزنوی؛ به اهتمام مسعود قاسمی، محمود مدبری، تهران: اطلاعات، ۱۳۸۹، ۳۳۶ ص.
۵۵. الترادف فی القرآن الکریم: محمدنورالدین المنجد، بیروت: دارالفکر المعاصر؛ دمشق: دارالفکر، ۱۴۲۲ق.= ۲۰۰۱م.= ۱۳۸۰، ۲۸۴ ص.
۵۶. ترجم القرآن: عباس منصور (خراسانی)، حیدرآباد: حسین ضابط: پیرمحمد حاجی غلام علی، ۱۳ ج .
۵۷. تشابهات بین آیات القرآن الکریم: تیسیر للحافظین، اعداد مرتضی مروارید، قم: فرصاد، ۱۴۲۹ق.= ۲۰۰۸م.= ۱۳۸۷، ۲۵۸ ص.
۵۸. التصوير الفنی فی القرآن: سید قطب، قاهره: دارالشروق، ۱۴۲۵ق = ۲۰۰۴ م = ۱۳۸۳، ۲۶۰ ص .
۵۹. التضاد فی القرآن الکریم: محمدنورالدین المنجد، بیروت: دارالفکر المعاصر؛ دمشق: دارالفکر دمشق، ۱۴۲۰ق = ۱۹۹۹م = ۱۳۷۸، ۲۷۲ ص.
۶۰. تطور البحث الدلالی: دراسة تطبیقیة فی القرآن الکریم: محمدحسین علی الصغیر، بیروت: دارالمورخ العربی، ۱۹۹۹م = ۱۴۲۰ق = ۱۳۷۸، ۱۰۳ ص و بغداد: دارالکتب العلمیه، ۱۹۸۸م = ۱۴۰۸ق = ۱۳۶۷، ۱۲۷ ص .
۶۱. التعبير اللغوی فی امثال القرآن الکریم: محمودالسید حسن، اسکندریه: المکتب الجامعی الحدیث، ۲۰۰۱م.= ۱۳۸۰، ۵۸۸ ص.
۶۲. التعبير القرآنی: فاضل صالح السامرائی، بغداد: بیت الحکمه، ۱۳۶۶، ۱۹۸۷م، [۳۱۵] ص .
۶۳. تفسیر غریب القرآن؛ المنسوب الی زیدبن علی بن الحسین؛ تحقیق محمدجواد الحسینی الجلالی، قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۴ق.= ۱۳۷۲، ۵۸۴ ص.
۶۴. تفسیر غریب القرآن الکریم: فخرالدین الطریحی؛ عنی بتحقیقه والتعلیق علیه و نشره محمدکاظم الطریحی، نجف: مطبعه الحیدریه، ۱۳۷۲ق.= ۱۹۵۳م.= ۱۳۳۲، ۶۲۱ ص.
۶۵. تفسیر غریب القرآن المعروف بقاموس اوضح التبیان فی حل الفاظ القرآن: تالیف م. المصری، دمشق: مکتبه الحلبنوی، ۱۲۴ ص.
۶۶. تفسیر کشف: محمودبن عمر بن محمد زمخشری؛ ترجمه مسعود انصاری، تهران: ققنوس، ۱۳۸۹، ۴ ج. زمخشری در جای جای تفسیر خود نکات ناب لغوی بسیاری دارد.
۶۷. تهذیب اللغة، ازهری، محمد بن احمد، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ اول.
۶۸. جامع اللغات القرآن الکریم: نویسنده حسن جعفری، تهران: راه‌دان، ۱۳۹۱، ۳۸۴ ص.
۶۹. جمهره اللغة، ابن درید، محمد بن حسن، بیروت، دار العلم للملایین، چاپ اول.
۷۰. حرکه الفهرسه المعجمیه للقرآن و الحدیث، ابراهیم رفاعه، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۷۴، ۱۹ ص .
۷۱. حکم الخدف والاختصار فی کتاب الله الجبار: بهجت عبدالواحد محمد، عمان: مکتبه دندیس، ۱۴۲۱ق.= ۲۰۰۰م.= ۱۳۷۹، ۲ ج.
۷۲. خصائص التعبير القرآنی وسماته البلاغیة: عبدالعظیم ابراهیم محمد المطعنی، قاهره: مکتبه وهبه، ۱۹۹۲م. = ۱۴۱۳ = ۱۳۷۱، ۲ ج در یک مجلد ۵۰۳ ص.

۷۳. خصائص النظم القرآني في قصة ابراهيم عليه السلام: الشحات محمد عبدالرحمن ابوستيت، مصر: الامانه، ۱۴۲۱ق. = ۱۹۹۱م. = ۱۳۷۹، ۶۲۴ ص .
۷۴. خطاب الكلمه في القرآن: قرآه في نظام دلالاتها العامه و دلالاتها السننيه: سمير سليمان، تهران: منظمه الاعلام الاسلامي، معاونيه العلاقات الدوليه، ۱۴۰۹ق. = ۱۳۶۸، ۶۰ ص .
۷۵. خلاصه جواهر القرآن في بيان معاني لغات الفرقان: تاليف ابوبكر اسحاق بن تاج الدين ابى الحسن الحافظ الملتاني؛ تصحيح و حواشى و فهارس از ظهورالدين احمد، اسلام آباد: مركز تحقيقات فارسى ايران و پاكستان، ۱۴۰۵ق. = ۱۹۸۵م. = ۱۳۶۴، ۱۳۸ ص .
۷۶. دراسات لغوية تطبيقية في العلاقة بين البنية والولاء: سعيد حسن بحيري، قاهره: مكتبه زهراً الشرق، ۱۹۹۹م = ۱۳۷۸، ۲۷۷ ص .
۷۷. الدر النظيم في لغات القرآن العظيم: عباس القمي؛ حقه و صحه رضا استادي، مشهد: مجمع البحوث الاسلاميه، ۱۳۸۶، ۲۳۲ ص .
۷۸. الدراسات اللغوية القرآن الكريم في اوائل القرن الثالث الهجري: عيسى شحاته عيسى على، قاهره : دارقبا، م ۲۰۰۱ = ۱۳۸۰، ۳۱۶ ص .
۷۹. دراسات قرآنيه في جزء عم: محمود احمد غله، بيروت: دارالعلوم العربييه، ۱۹۸۹م. = ۱۴۰۹ق. = ۱۳۶۸، ۳۰۶ ص .
۸۰. دراسات لغوية في القرآن الكريم و قرآته: احمد مختار عمر، قاهره : عالم الكتب ، م ۲۰۰۱. = ق ۱۴۲. = ۱۳۸۰، ۲۴۲ ص .
۸۱. دراسات لغويه في القرآن: احمد ماهر البقري، اسكندريه : موسسه شباب الجامعه ، ۱۹م. = ۱۴ق، ۱۳۶ ص .
۸۲. دراسات منهجيه: في التفسير - والحديث -- والفقه -- واللغه تصحيح و توجيه و ترشيد: تاليف هاشم عبدالرزاق الحمصي، دمشق: دارالكلم الطيب، م ۲۰۰۰. = ق ۱۴۲۰. = ۱۳۷۹، ۳۲۰ ص .
۸۳. دراسات نقدية في اللغة والنحو: د. كاصد ياسر الزيدى، اردن: دار اسامه، ۲۰۰۳م = ۱۳۸۲، ۱۶۸ ص .
۸۴. الدرر في الترجمان: تاليف محمد بن منصور المتحمدمروروزي؛ به تصحيح محمد سرور مولايي، تهران: مركز انتشارات علمي و فرهنگي: موسسه تحقيقات و مطالعات فرهنگي، ۱۳۶۱، بيست و شش، ۳۱۶ ص .
۸۵. دقائق الفروق اللغويه في البيان لقرآني: محمد ياس خضر الدورى، بيروت: دارالكتب العلميه، ۱۴۲۷ق. = ۲۰۰۶م. = ۱۳۸۵، ۳۴۳ ص .
۸۶. الدلاله القرآنيه في فكر السيد كمال حيدري: عمار غالى سلمان صيمري، قم: دارفراقد، ۱۳۹۴، ۵۳۲ ص .
۸۷. الدليل المفهرس لالفاظ القرآن الكريم: نويسنده محمد هويدى، تهران: اسلام، ۱۳۷۹، ۴۷۸ ص .
۸۸. دليل المتشابهات اللفظيه : في القرآن الكريم: محمد بن عبدالله الصغير، رياض : مكتبه الملك فهد الوطنيه، ۱۴۲۳ق. = ۲۰۰۲م. = ۱۳۸۱، ۳۲۶ ص .
۸۹. بواد غير ذى زرع: على صالح (ابوجمال)، على صالح، ۱۴۱۵ق. = ۱۳۷۳، ۱۹۲ ص .
۹۰. الراغب الاصفهاني وجهوده في اللغة والادب: عمر عبدالرحمن الساريسي، عمان: مكتبة الاقصى، ۱۴۰۷ق. = ۱۹۸۷م. = ۱۳۶۶، ۲۹۸ ص .
۹۱. رساله في اغلاط مفردات الراغب: على الكوراني العاملي، قم : باقيات، ۱۳۹۴، ۷۲ ص .
۹۲. رسائل نادره: مختصر المنال في الجواب و السؤال، ابى القاسم اللخمي؛ اختصار ابى عبدالله الفاسي؛ تحقيق على حسين البواب، ظاهر : مكتبه الثقافه الدينيه ، ۱۴۱۹ق. = ۲۰۰۰م. = ۱۳۷۹، ۳۹ ص .

۹۳. رسم المصحف: دراسه لغويه تاريخيه: غانم قدوري الحمد، بغداد: منشورات اللجنة الوطنيہ للاحتفال بمطلع القرن الخامس عشر الهجري، ۱۴۰۲ق. = ۱۹۸۲م. = ۱۳۶۱، ۸۲۲ص.
۹۴. الزمن في القرآن الكريم: دراسة دلالية للافعال الواردة فيه ٴ: بكرى عبدالكريم، قاهره : دارالفجر للنشر والتوزيع ، ۱۹۹۹م = ۱۳۷۸، 361 ص.
۹۵. زيادة الحروف بين التاييد والمنع و اسرارها البلاغيه في القرآن الكريم: رهيفاء عثمان عباس فدا، قاهره : دارالقاهره، ۲۰۰۰م = ۱۴۲۱ق = ۱۳۷۹، ۸۳۹ص .
۹۶. سورة الرعد دراسة ادبيه و لغويه و فكريه: عبدالرحمن حسن حبنكه الميداني، جدہ : شركه مكاتب عكاظ للنشر والتوزيع ، ۱۴۰۳ق = ۱۹۸۳م = ۱۳۶۲، ص ۳۰۳ .
۹۷. الصحاح، جوهرى، اسماعيل بن حماد، بيروت، دار العلم للملايين، چاپ اول.
۹۸. ظاهرة الاقحام عند النحاة و المفسرين: احمد ابراهيم سيد احمد، قاهره : دارالطباعة المحمديه ، ۱۹۸۹م. = ۱۴۰۹ق. = ۱۳۶۸، ۱۲۶ ص .
۹۹. العريه الفصحى والقرآن الكريم امام العلمانيه والاستشراق، تاليف رمضان عبدالنواب، قاهره : مكتبه زهراء الشرق ، ۱۹۹۸م = ۱۳۷۷، ۸۹ص.
۱۰۰. علم اللغة النصي بين النظرية و التطبيق: دراسة تطبيقية على السور المكيه: صبحى ابراهيم الفقى، قاهره : دارقباة ، ۲۰۰۰م. = ۱۴۲۱ق. = ۱۳۷۹، ج ۲ .
۱۰۱. علم البديع في القرآن: قاسم فائز، تهران : مفاز، ۱۳۸۴، ۱۶۶ص.
۱۰۲. علم المعاني و دلالات الامر في القرآن الكريم: دراسة بلاغية: مختار عطية، اسكندريه: دارالوفاء لنديا، ۳۷۹ ص.
۱۰۳. علوم البلاغه: مع تمارين قرآنيه: قاسم فائز، تهران: سازمان مطالعه و تدوين كتب علوم انساني دانشگاهها (سمت)، مركز تحقيق و توسعه علوم انساني، ۱۳۸۸، ۲۰۵ ص.
۱۰۴. عمدة الحفاظ في تفسير اشرف الالفاظ معجم لغوى لالفاظ القرآن الكريم: احمد بن يوسف بن عبدالدائم المعروف بالسمين الحلبي؛ تحقيق محمد باسل عيون السود، بيروت: دارالكتب العلميه، ۱۴۱۷ق. = ۱۹۹۶م. = ۱۳۷۵، ج.
۱۰۵. العين، فراهيدى، خليل بن احمد، كتاب نشر هجرت، قم، چاپ دوم.
۱۰۶. غايه البيان في امثال القرآن: صابر حسن محمد ابوسليمان، رياض : دارعالم الكتب، ۱۴۲۱ق = ۲۰۰۱م = ۱۳۸۰، ۴۲۰ص.
۱۰۷. غريب القرآن و تفسيره: لابي عبدالرحمن عبدالله بن يحيى بن المبارك العدوى البغدادي المعروف بابن اليزيدي؛ روايه ابي عبدالله محمد بن العباس اليزيدي؛ تحقيق عبدالرزاق حسين، بيروت: موسسه الرساله، ۱۴۰۷ق. = ۱۹۸۷م. = ۱۳۶۶، ۲۳۱ص.
۱۰۸. غريب القرآن الكريم في عصر الرسول و اصحابه والتابعين: عبدالعال سالم مكرم، بيروت: موسسه الرساله، ۱۴۱۷ق. = ۱۹۹۶م. = ۱۳۷۵، ۱۵۲ص.
۱۰۹. الفاظ القرآن، محمد رضائي، تهران: مفيد، ۱۳۷۰، ۲۶۹ص.
۱۱۰. الفروق في اللغة، عسكري، حسن بن عبدالله (ابو هلال)، دار الافاق الجديده، بيروت، چاپ اول.
۱۱۱. فروق اللغات قرآن مجيد: اعظم مشيرى دزفوليان، قم: فخر الاسلام، ۱۳۸۶، ۹۶ص.
۱۱۲. فواصل الايات القرآنيه: كمال الدين عبدالغنى المرسى، اسكندريه ، ۱۹۹۹م. = ۱۴۲۰ق. = ۱۳۷۸: المكتب الجامعي الحديث، ۲۴۲ ص.

۱۱۳. قاموس القرآن = او، اصلاح الوجوه و النظائر في القرآن الكريم: الحسين بن محمد الدافغاني؛ حققه و رتبه و اكمله و اصلحه عبدالعزيز سيد الاهل، قم دار العلم للملايين، بيروت: دار الكتاب، ۱۳۶۳ = ۱۹۷۷، ۵۱۲ ص .
۱۱۴. قاموس المحيط، فيروز آبادي، محمد بن يعقوب، دار الكتب العلمية، بيروت، چاپ اول.
۱۱۵. قراءات الثماني الكريم: ابي محمد الحسن بن علي بن سعيد المقرئ العماني؛ تحقيق د تقديم و تعليق ابراهيم عطوه عوض؛ احمد حسين صقر، عمان : مجموعة الصحفية للدراسات و النشر ، ۱۹۹۵ م. = ۱۴۱۵ ق. = ۱۳۷۴، ۵۹۸ ص .
۱۱۶. القرآن الكريم و اثره في الدراسات النحويه: عبدالعال سالم مكرم، [قاهره]: المكتبة الازهرية للتراث، ۱۳۰۰، ۳۷۹ ص .
۱۱۷. كتاب ما اتفق لفظه و اختلف معناه من القرآن المجيد: ابي العباس محمد بن يزيد المبرد النحوي ؛ باعتناء عبد العزيز اليميني الراجكوتي الاثري، القاهرة: المطبعة السلفية و مكتبتها، ۱۳۵۰ ق.= ۱۳۰۸، ۴۳ ص.
۱۱۸. كشاف الشواهد القرآنية في المصادر النحوية: فائزة بنت عمر المويد، رياض: مكتبة الملك فهد الوطنية، م ۱۹۹۴ = ق. ۱۴۱۵ = ۱۳۷۳، ۶۰۹ ص .
۱۱۹. كشاف الآيات الفباي (موضوعي): مهدي آيه الله، تهران : جهان آرا ، ۱۳۸۵، ۳۵۱ ص.
۱۲۰. كشاف الآيات قطبشاهي، يا، الواضحة في استخراج كل آيه، : محمد علي كربلائي، قم : مجمع ذخائر اسلامي، ۱۳۹۳، ۳۸۰ ص.
۱۲۱. الكلمات الاسلاميه في الحقل القرآني: عبدالعال سالم مكرم، بيروت: موسسه الرساله، ۱۴۱۷ ق = ۱۹۹۶ م = ۱۳۷۵، ۱۵۹ ص.
۱۲۲. كلمات القرآن، تفسير و بيان: حسنين محمد مخلوف، تهران: ناصر خسرو، ۱۳۷۱، ۴۴۳ ص.
۱۲۳. كلمات قرآن كريم ، [مولف محمد حسن الحمصي] ؛ [مترجم] و شرح لغات حامد دانشور؛ معجم المفهرس فواد عبدالباقي ؛ خطاط عثمان طه، تهران: احسان، ۱۳۸۸، ۱۷۶ ص .
۱۲۴. كلمات القرآن التي لا نستعملها: دراسة تطبيقية لنظرية العينات اللفظية: محمد الجوادى، قاهره: دار الشروق، ۱۹۹۷ م. = ۱۳۷۶، ۵۴ ص.
۱۲۵. كلمه الحق في القرآن الكريم موردها و دلالتها: محمد الراوى، رياض : مكتبة العبيكان ، م ۱۹۹۰ . = ق ۱۴۱۵ = ۱۳۷۴، ج ۲، ۹۷۳ ص .
۱۲۶. كلمه الحق في القرآن الكريم موردها و دلالتها: محمد بن عبدالرحمن الراوى، عربستان سعودى: جامعه الامام محمد بن سعود الاسلاميه، كليه الاصول الدين، ۱۴۰۹ ق. = ۱۹۸۸ م.، ۱۳۶۷، ۲ ج.
۱۲۷. لسان العرب، ابن منظور، محمد بن مكرم، بيروت، دار صادر، چاپ سوم.
۱۲۸. لسان اللسان، مهنا، عبد الله على، بيروت، دار الكتب العلميه، چاپ اول.
۱۲۹. اللغات في القرآن: روايه ابن حسنون المقرئ باسناده الى ابن عباس: حققه صلاح الدين المنجد، بيروت: دار الكتاب الجديد، ۱۳۹۲ ق. = ۱۹۷۲ م. = ۱۳۵۰، ۷۵ ص.
۱۳۰. مجمع البحرين، فخر الدين الطريحي؛ نسق و تحقيق قسم الدراسات الاسلاميه - موسسه البعثه، قم: موسسه البعثه، مركز الطباعه و النشر: ۱۴۱۴ ق. = ۱۳۷۳ و تهران: موسسه البعثه، مركز الطباعه و النشر، ۱۳۸۵، ۳ ج
۱۳۱. مجمع البحرين، طريحي، فخر الدين بن محمد، مرتضوى، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۵.
۱۳۲. مجمع البيان الحديث تفسير مفردات الفاظ القرآن الكريم: سميح عاطف الزين، بيروت : الشركة العالميه للكتاب ش. م. ل . : مكتبة المدرسه دار الكتاب العالمى دار الافريقيه العربيه درالتوفيق، م ۱۹۹۴ . = ق ۱۴۱۴ = ۱۳۷۳، ۹۷۴ ص .
۱۳۳. مجمع البيان في تفسير القرآن: فضل بن حسن طبرسى؛ (مترجمان)، تهران: انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲ ش، ۱۰ ج.

۱۳۴. المجموع المغیث فی غریب القرآن والحديث: للامام الحافظ ابی موسی محمد بن ابی بکر بن ابی عیسی المدینی الاصفهانی؛ تحقیق عبدالکریم الغریبوی، مکہ: جامعہ ام القری، مرکز البحث العلمی و احیاء التراث الاسلامی، کلیہ الشریعہ و الدراسات الاسلامیہ، ۱۴۰۶ق. = ۱۹۸۶م. = ۱۳۶۵، ج .
۱۳۵. المحظور اللغوی والمحسن اللفظی: دراسه تاصيلیه دلاليه فی القرآن الکریم: عصام الدین عبدالسلام ابوزلال، اسکندریہ: دارالوفا، ۲۰۰۴م. = ۱۳۸۳، ۲۷۱ ص.
۱۳۶. المحکم و المحيط الأعظم، ابن سیده، علی بن اسماعیل، بیروت، دار الکتب العلمیة، چاپ اول.
۱۳۷. المحيط بلغات القرآن: لابوجعفر احمد بن علی بن محمد المقری البیهقی؛ باهتمام علی الملکوتی، قم: مکتبه آیه الله العظمی المرعشی النجفی الکبری قدس سره، الخزانة العالمیة للمخطوطات الاسلامیة، ۱۴۲۵ق. = ۲۰۰۴م. = ۱۳۸۳، ۲۲۴ ص .
۱۳۸. مختصر البیان فی غریب القرآن: موسسه مرتبه حسب الترتیب المعجمی: عادل عبدالرحمن البدری، مشهد: موسسه الامام صاحب الزمان (عج)، قسم التحقیق و النشر، ۱۴۲۱ق. = ۱۳۷۹، ج۳.
۱۳۹. المرشد الامین الی معانی کلمات الكتاب المبین: محمد علی قطب، قاهره: دارالفکر العربی، ق ۱۴۱۹ = ۱۹۹۹م. = ۱۳۷۸، ۲۳۲ ص.
۱۴۰. المستنیر فی القراءات المتواتره من حیث اللغه - الاعراب - التفسیر: محمد یالم محیسن، قاهره : مکتبه جمہوریہ مصر: مکتبه کلیاتالازہریہ، ق ۱۳۹۶ = ۱۹۷۶م. = ۱۳۵۵، ج۳ .
۱۴۱. معانی القرآن: ابی زکریا یحیی بن زیاد الفراء؛ اعداد و دراسۃ ابراهیم الدسوق عبدالعزیز؛ اشرف و مراجعۃ عبدالصبور شاهی، قاهره: مرکز الازہام للترجمہ والنشر، ۱۹۸۹م. = ۱۴۰۹ق. = ۱۳۶۸، ۳۵۴ ص .
۱۴۲. المعانی فی ضوء اسالیب القرآن: عبدالفتاح لاشین، قاهره: دارالفکر العربی، ۱۴۲۴ق. = ۲۰۰۳م. = ۱۳۸۲، ۲۷۹ ص و ۲۰۰۰م. = ۱۴۲۰ق. = ۱۳۷۹، ۲۷۹ ص .
۱۴۳. معانی القرآن: علی بن حمزہ الکسائی؛ اعاد بنا و قدم له عیسی شحاتہ عیسی، قاهره : دارقبا، ۱۹۹۸م. = ۱۳۷۷، ۳۰۲ ص.
۱۴۴. معجم اعراب الملون من القرآن الکریم: ابوفارس الدحداح، ریاض : مکتبه العبیکان، ۱۴۲۴ق. = ۲۰۰۳م. = ۱۳۸۲، ۶۹۹ ص .
۱۴۵. معجم الادوات و الضمائر فی القرآن الکریم: تکمله المعجم المفہرس لالفاظ القرآن الکریم: وضعه اسماعیل احمد عمایرہ، عبدالحمید مصطفی السید، قم: دار الفکر، ۱۴۱۰ق. = ۱۳۶۸، ع، ۸۱۳ ص .
۱۴۶. معجم الالفاظ و الاعلام القرآنیة: یشمل جمیع الفاظ القرآن الکریم ...: تالیف محمد اسماعیل ابراهیم، قاهره: دارالفکر العربی، ۱۹۹۸م. = ۱۴۱۸، [۶۰۰] ص
۱۴۷. معجم الالفاظ و الاعلام القرآنیہ: یشمل جمیع القرآن الکریم مرتبه هجائیاً و مشروحہ، و بیان عدد مرات ورود...: محمد اسماعیل ابراهیم، قاهره : دارالفکر العربی، ۱۴۱۸ق. = ۱۹۹۸م. = ۱۳۷۷، ۶۰۰ ص .
۱۴۸. معجم التعبیرات القرآنیة: محمد عتریس، قاهره : دارالثقافیة للنشر، ۱۹۹۸م. = ۱۴۱۸ق. = ۱۳۷۷، ۶۲۶ ص .
۱۴۹. معجم الفصحیح من اللهجات العربیہ و ما وافق منها القراءات القرآنیہ، تصنیف محمد ادیب عبدالواحد جمران، ریاض : مکتبه العبیکان، ۱۴۲۱ق. = ۲۰۰۰م. = ۱۳۷۹، ۱۴ ص .
۱۵۰. معجم القراءات القرآنیة مع مقدمۃ فی القراءات و اشهر القراء: اعداد احمد مختار عمر، عبدالعال سالم مکرم، قاهره : عالم الکتب، ۱۹۹۷م. = ۱۳۷۶، ج۶ و تهران : سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۸۴، ج ۸ .

۱۵۱. معجم المفردات القرآنیہ (ثنائی اللغہ: انجلیزی - عربی): مرضیہ یزدی، قم: آفاق غدیر، ۱۳۸۸، ۴۰ ص .
۱۵۲. المعجم الوجیز لالفاظ القرآن الکریم: نبیل عبدالسلام ہارون، قاہرہ: دارالنشر للجامعات مصر، ۱۹۹۷م. = ۱۴۱۷ق. = ۱۳۷۶، ۲۲۸ ص.
۱۵۳. معجم باسماء و الفاظ النباتات فی القرآن: دلالتها و فوائدها الغذائیہ و الطبیہ: تالیف محمد بن ابراہیم علی اللہ، ریاض: دار عالم الکتب، ۱۴۲۱ق = ۲۰۰۰م = ۱۳۷۹، ۲۵۳ ص و للطباعۃ والنشر والتوزیع، ۲۰۰۰م = ۱۴۲۱ق = ۱۳۷۹، ۲۵۳ ص .
۱۵۴. معجم تفسیر کلمات القرآن: اعداد محمد وہبی سلیمان، محمد عدنان سالم، بیروت: دارالفکر المعاصر؛ دمشق: دارالفکر (دمشق)، ۱۴۲۱ق. = ۲۰۰۰م. = ۱۳۷۹، ۵۴۳ ص.
۱۵۵. معجم غریب القرآن مستخرجا من صحیح البخاری: و فیہ ما ورد عن ابن عباس من طریق ابن ابی طلحہ خاصہ: محمد فواد عبدالباقی، بیروت: دارالفکر، ۱۴۲۲ق = ۲۰۰۲م = ۱۳۸۱، ۳۲۰ ص .
۱۵۶. المعجم فی فقہ لغہ القرآن و سر بلاغته: اعداد قسم القرآن لمجمع البحوث الاسلامیہ؛ بارشاد و اشراف محمد واعظ زادہ الخراسانی، مشهد: بنیاد پژوهشہای اسلامی، ۱۴۱۹ق. = ۱۳۷۷.
۱۵۷. معجم مقاییس اللغہ، ابن فارس، احمد بن فارس، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، چاپ اول.
۱۵۸. معجم الاعلال والابدال فی افعال القرآن: محمد کلانتر مہر جردی، امیراحمد ذوالفقاری؛ و قدم له سیدعدنان الاشکور، تہران: جہاد دانشگاہی، واحد تہران، انتشارات، ۱۳۸۹، ۴۸۸ ص.
۱۵۹. معجم الافعال المتعدیہ واللزامہ فی القرآن الکریم عربی - عربی - فارسی: دراسة شاملة لكل الافعال القرآنیہ من حیث التعدیة واللزوم: رضا نجفی، اصفہان: دانشگاہ اصفہان، ۱۳۸۸، ۶۸۲ ص.
۱۶۰. معجم الجملة القرآنیة: طالب محمد اسماعیل الزوبعی، بغداد: وزارة التعليم العالي والبحث العلمي، جامعہ بغداد، کلیہ التربیة، ۱۴۱۴ق. = ۱۹م. ج.
۱۶۱. معجم القراءات القرآنیة مع مقدمة فی القراءات و اشهر القراء: اعداد احمد مختار عمر، عبدالعال سالم مکرم، تہران: منظمہ الاوقاف والشون الخیریہ، دارالاسوہ للطباعہ والنشر، ۱۴۱۲ق. = ۱۹۹۱م. = ۱۳۷۰.
۱۶۲. المعجم المفصل فی تفسیر غریب القرآن الکریم: محمد التونجی، بیروت: دارالکتب العلمیہ، ۱۴۲۴ق. = ۲۰۰۳م. = ۱۳۸۲، ۶۱۶ ص.
۱۶۳. المعنی القرآنی بین التفسیر والتاویل: دراسہ تحلیلیہ معرفیہ فی النص القرآنی: عباس امیر، بیروت: موسسہ الانتشار العربی، ۲۰۰۸م. = ۱۳۸۷، ۳۹۰ ص.
۱۶۴. المعین: فی فہم لغات القرآن الکریم: شاپور دوج، تہران: ملک، ۱۳۷۸، ۶۴ ص.
۱۶۵. مفہیم قرآنیہ: محمداحمد خلف اللہ، کویت: عالم المعرفہ، ۱۹۸۴م. = ۱۳۶۳، ۲۲۸ ص.
۱۶۶. مفتاح القرآن والعقل: من اصدارات قسم الدراسات والبحوث جمعیة التجدید الثقافیة الاجتماعیة مملکة البحرین، بحرین: جمعیة التجدید الثقافیة الاجتماعیة، قسم الدراسات والبحوث، ۱۴۲۶ق. = ۲۰۰۵م. = ۱۳۸۴، ۱۷۰ ص.
۱۶۷. مفردات الفاظ القرآن، المؤلف الراغب الاصفہانی؛ تحقیق صفوان عدنان داودی، تہران: سپاس، ۱۴۲۰ق. = ۱۹۹۹م. = ۱۳۷۸، ۱۲۴۸ ص.
۱۶۸. مفردات القرآن فی مجمع البیان: الیاس کلانتری؛ بمساعدہ عباس ترجمان... و دیگران، تہران: چاپ و نشر بنیاد، ۱۴۰۷ق. = ۱۳۶۶، ۴۴۴ ص .

۱۶۹. المقتبیس من اللهجات العربیہ و القرآنیہ: محمد سالم محیسن، اسکندریہ : موسسه شباب الجامعه ، ۱۹۸۶م. = ۱۳۶۵، ۱۶۶ ص .
۱۷۰. مقدمۃ الأدب، زمخشری، محمود بن عمر، تہران، چاپ اول، ۱۳۸۶.
۱۷۱. مقدمہ تفسیر ابن النقیب فی علم البیان والمعانی والبدیع و اعجاز القرآن: محمد بن سلیمان البلخی المقدسی الحنفی الشہیر بابن النقیب؛ والمطبوع خط بعنوان "الفوائد المشوق الی علوم القرآن و علم البیان؛ لابن القيم الجوزیہ؛ کشف عنها و علق حواشیہا زکریا سعیدعلی، قاہرہ : مکتبہ الخانجی ، ۱۴۱۵ق. = ۱۹۹۵م. = ۱۳۷۴، ۶۸۷ ص .
۱۷۲. المکنز العربی المعاصر، اسماعیل صینی، محمود، بیروت، مکتبۃ لبنان ناشرون، چاپ اول.
۱۷۳. من اسرار التعبير القرآنی خروج الکلام عن مقتضی الظاهر: امینہ محمد عبدہ سلیم، ۱۹۹۸م. = ۱۳۷۷، ۱۹۹ ص .
۱۷۴. من اسرار التعبير بالحروف المشبہة بالفعل (ان و اخواتها) فی القرآن الکریم: ہاشم محمد ہاشم، قاہرہ : جامعۃ الازہر، ۱۹۹۴م. = ۱۳۷۳، ۱۴۴ ص .
۱۷۵. من بلاغۃ القرآن: المعانی - البیان - البدیع: محمد شعبان علوان؛ نعمان شعبان علوان، قاہرہ : دارالعربیۃ للنشر و التوزیع ، ۱۹۹۸م. = ۱۳۷۷، ۲۹۸ ص .
۱۷۶. من بلاغۃ القرآن: احمد احمد بدوی، قاہرہ: نہضہ مصر، ۲۰۰۵م. = ۱۳۸۴، ۲ج. در یک مجلد (۳۰۶ ص).
۱۷۷. من القرآن الی الفلسفہ اللسان العربی و تكون الفاموس الفلسفی لدى الفارابی: جاک لانغاد؛ ترجمہ وجیہ اسعد، دمشق : منشورات وزارة الثقافة فی الجمهوریہ العربیہ السوریہ ، ۲۰۰۰م. = ۱۳۷۹، 510 ص.
۱۷۸. منسک الامام الشنقیطی ... و هو مجموع من تفسیر اضواء لبیان فی ایضاح القرآن بالقرآن؛ جمعہ و رتبہ ... عبداللہ بن محمد بن الطیار عبدالعزیز بن محمد بن عبداللہ الحجیلان، ریاض : دارالوطن ، ۱۴۱۶ق = ۱۹۹۶م = ۱۳۷۵، ۳ج.
۱۷۹. موسوعۃ الالفاظ القرآنیۃ: مختار فوزی النعال؛ تقدیم بکری شیخ امین، قم: موسسه دارالعلم للنشر، ۱۴۲۹ق. = ۱۳۸۷، ۹۰۲ ص.
۱۸۰. موسوعہ الاسماء و الاعلام المہمہ فی القرآن الکریم المسمی ترویج اولی الدماثہ : عبداللہ بن عبداللہ بن سلامۃ الادکاوی الشافعی الشہیر بالموذن؛ تحقیق و شرح مروان العطیہ؛ محسن خرابہ؛ مراجعۃ و اشرف خالد محمد الخنین، ریاض : مکتبۃ العبیکان ، ۲۰۰۱م. = ۱۴۲۱ق. = ۱۳۸۰، ۲ج.
۱۸۱. موسوعہ القرآن العظیم: الموسوعہ الشاملہ لمصطلحات القرآن، ولقصصہ، وامثالہ، وسورہ، و اسباب نزول آیاتہ، ...: عبدالمنعم الحفنی، قاہرہ: مکتبہ مدبولی.
۱۸۲. المہذب فیما وقع فی القرآن من المعرب: جلال الدین السیوطی؛ تحقیق التهامی الراجی الهاشمی، مغرب؛ امارات متحدہ عربی: صندوق احیاء التراث الاسلامی، ۲۷۵ ص و بیروت: دارالکتب العربی، ۱۴۱۶ق. = ۱۹۹۵م. = ۱۳۷۴، ۱۲۸ ص.
۱۸۳. المیزان فی تفسیر القرآن: تالیف سید محمد حسین طباطبائی، لبنان-بیروت: مؤسسۃ الأعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۰ ه. ق، ۲۰ ج .
۱۸۴. النحو والتعلیمی والتطبیق فی القرآن الکریم: محمود سلیمان یاقوت، اسکندریہ: دارالمعرفۃ الجامعیہ، ۱۴۲۰ق. = ۱۹۹۹م. = ۱۳۷۸، ۱۰۸۸ ص.
۱۸۵. نزهۃ الاعین النواظر علم الوجوه والانتظار: جمال الدین ابی الفرج عبدالرحمن بن الجوزی؛ دراسہ و تحقیق محمد عبدالکریم کاظم الراضی، بیروت : موسسه الرسالہ ، ۱۹۸۷م. = ۱۴۰۷ق. = ۱۳۶۶، ۶۷۵ ص و مجلس دائرہ المعارف العثمانیہ؛ ہند: وزارة المعارف للحکومتۃ العالیۃ الہندیہ، ۱۳۹۴ق. = ۱۹۷۴م. = ۱۳۵۳، ۲ج. در یک مجلد.

۱۸۶. نسان نادران فی ظاءات القرآن...: تحقیق با هلال ناجی، بیروت: عالم الکتب، ۱۹۹۹م. = ۱۴۲۰ق. = ۱۳۷۸، ۶۴ص.
۱۸۷. نظرات نقدیة فی محیط المحيط للبتانی: احمد طه حسانین سلطان، قاهره: دارالبشری للطباعة و النشر، م ۱۹۹۸ = ۱۴۱۹ق. = ۱۳۷۷، ۱۱۹ ص .
۱۸۸. نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور: برهان الدین ابی الحسن ابراهیم بن عمر البقاعی، قاهره: دارالکتب الاسلامی، ۱۹۹۲م. = ۱۴۱۳ق. = ۱۳۷۱، ۲۲ ج .
۱۸۹. نفس الصباح فی غریب القرآن وناسخه ومنسوخه: أبی جعفر أحمد بن عبد الصمد بن عبد الحق الخزرجی؛ دراسة و تحقیق محمد غرالدین المعیار الإدربسی، مغرب: وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية، ۱۹۹۴م = ۱۴۱۴ق = ۱۳۷۳، ۲ ج .
۱۹۰. النقد الادبی دراسات نقدیة و ادبیة حول اعجاز القرآن: صلاح الدین محمد عبدالنواب، قاهره: دار الکتب الحدیث، ۱۴۲۳ق. = ۲۰۰۳م. = ۱۳۸۲، ۳ج.
۱۹۱. الوجوه و النظائر لالفاظ کتاب الله العزیز: لابی عبدالله الحسین بن محمد الدامغانی؛ حقه و قدم له محمد حسن ابوالعزم الزفیتی، قاهره: وزاره الاوقاف المجلس الاعلی للشؤون الاسلامیه، لجنه احیاء التراث الاسلامی، ۱۴۲۴ق. = ۲۰۰۳م. = ۱۳۸۲، ج و درسه و تحقیق فاطمه یوسف الخیمی؛ تقدیم سعدی ابو حبیب، دمشق: مکتبه الفارابی، ۱۴۱۹ق. = ۱۹۹۸م. = ۱۳۷۷، ۸۸۸ ص .
۱۹۲. وجوه القرآن: لابی عبدالرحمن اسماعیل بن احمد الحیری النیسابوری؛ حقه و علق علیه نجف عرشی؛ المراجع ناصر النجفی، مشهد: مجمع البحوث الاسلامیه، ۱۴۲۱ق. = ۱۳۸۰، ۶۷۸ ص .
۱۹۳. الوجوه و النظائر فی القرآن: اکبر بهروز، تبریز: دانشگاه تبریز، ۱۳۶۶، ۸۹۱ ص .
۱۹۴. الوجوه و النظائر فی القرآن الکریم، سلونی محمد العوا؛ بتقدیم عائشته عبدالرحمن «بنت الشاطی»، قاهره: دارالشروق، ۱۹۹۸م.، ۴۱۹ق.، ۱۳۷۷، ۲۲۸ ص .
۱۹۵. الوجوه والنظائر فی القرآن الکریم: عن هارون بن موسی القاری؛ تحقیق حاتم صالح الضامن، بغداد: وزاره الثقافه والاعدام، دائره الآثار والتراث، ۱۴۰۹ق. = ۱۹۸۸م. = ۱۳۶۷، ۴۰۷ ص.
۱۹۶. هدایه المرتاب و غایه الحفاظ و لطلاب فی تبیین متشابه کتاب: ابوالحسن علی بن محمد السخاوی؛ حقه و شرحه و قدم له عبدالقادر الخطیب الحسنی، بیروت: دار الفکر المعاصر، ۱۴۱۴ق. = ۱۹۹۴ = ۱۳۷۴، ۱۹۲ ص .

۳- نتیجه گیری

شناخت منابع قرآن و حدیث مخصوصاً موضوعات ریز و خاص آن از مهمترین ضرورت‌های تحقیقی این حوزه است چرا که بسیاری از محققان اطلاعات جامع و کاملی از پژوهش‌های این حوزه ندارند.

مهمترین نتیجه این نگارش معرفی ۱۹۶ کتاب است که یا به طور کامل و یا اینکه بخشی از آنها مربوط به بحث مفردات است با شناخت منابع محققان و پژوهشگران از تحقیق‌های تکراری و موازی در امان می‌مانند همچنین از دیگر نتایج این تحقیق شناخت منابع و موضوعات کار شده و یافتن خلا‌های پژوهشی است که سبب می‌شود برای خلا‌های پژوهشی برنامه ریزی کرد.

۴- منابع

با توجه به اینکه این نوع مقالات کتابشناسی خود معرفی منابع هستند نیازی به معرفی منبع در این نوع نگارشها نیست.

Arabic bibliography of the single words and the lexical topics of the Quran

Abstract:

In recent decades the importance of the new era bibliography of published books is becoming more tangible, that the results has been published in articles with excellent grades.

On the other hand, enter the single words and the lexical topics of the Quran field is not possible without knowing the published books in this field.

One of the ways to get the correct information in the field is to identify the sources and to study on the authors visual look in the books, and overview of the published books in this field is the purpose of the study.

it is possible finding many Arabic books in the single words and the lexical topics of the Quran field and offering to researchers by examining the main sources and the major branches bibliography.

The question from the researchers is the number of the published books in the field, that's according to research in the last decade, more than 190 books has been published in Arabic in various fields of the single words and the lexical topics of the Quran.

getting to know with Arabic sources in the single words and the lexical topics of the Quran field by the researchers is the purpose of writing this article.

Avoidance of duplicate and parallel research and the richness of next writings are the results of this work.

Key words: Bibliography. the single words of the Quran. the lexical topics of the Quran. Terminology